

som kommer ind fra siden, kunne have været udnyttet i præcisionens tjeneste - hvis den vel at mærke var introduceret tidligt i fremstillingen. Man savner i øvrigt i almindelighed en mere præcis karakteristik af de fire organisationers output, og i forlængelse heraf en diskussion af, hvilke konsekvenser virksomhedens karakter måtte have for organisationen.

Den får man ikke. Delvis fordi det organisationsteoretiske udgangspunkt præsenteres en kende henkastet, og delvis og først og fremmest fordi forfatterne ikke interesserer sig for politologi og økonomi.

Et andet eksempel, som understøtter indtrykket af en implicit distance til teoretiske perspektiver, som kunne være overordentligt frugtbare, ligger i andre gennemgående sondringer, som bruges i analysen. En af dem er sontringen mellem brugerrettede ydelser og almenydelser. Vi får at vide, at den ikke er identisk med den klassiske sontring mellem private goder og kollektive goder. Men hvor er forskellen, og hvor præcis er forskellen? Svaret gives ikke i fremstillingen, og læseren sidder med indtrykket af, at man partout har villet distancere sig fra et synspunkt uden helt at have gennemtænkt alternativets klarhed.

Bogen bliver ikke desto mindre et interessant og tankevækkende bidrag til den faglige diskussion. Med afsæt i den er der lagt op til - men næppe heller mere - en frugtbar diskussion af, hvordan vi teoretisk kan angribe studiet af den store del af de offentlige organisationer, der, som det præcist pointeres i bogen, er placeret et eller andet sted mellem de styrende politikere/administratorer og borgere og brugere.

Jørgen Grønnegård Christensen
Institut for Statskundskab

Poul Meyer, *Nederlag. Politiske erindringer 1932-1947*. Udgivet og med indledning af Mogens N. Pedersen, Odense Universitetsforlag, 1992, 119 s.

Dette er en bog af den ene af statskundskabens grundlæggere i Danmark, udgivet posthumt af en af hans første elever og hans nære medarbejder ved førstedelsundervisningen igennem tre år. Den bør læses af enhver med mere end overfladisk interesse for faget, og det fortjener den også i kraft af sit indhold. Ikke fordi den handler om grundlæggelsen af statskundskab, det gør den slet ikke, men fordi den tegner en meget klar profil af et usædvanligt menneske der spillede en meget stor rolle ved denne grundlæggelse.

Det er dermed også velmotiveret at bogen bliver anmeldt i *Politica*. Lise Tøgeby, også en af Poul Meyers tidlige elever, har bedt mig gøre det. Det kunde der på flere måder argumenteres overbevisende for, så det lovede jeg. Da jeg så genlæste bogen slog det mig at Mogens Pedersens indledning i sig selv er en så dækkende og indtrængende anmeldelse som gives kan. Her at bringe en fortyndet gengivelse af den vilde føles utilfredsstillende.

som kommer ind fra siden, kunne have været udnyttet i præcisionens tjeneste - hvis den vel at mærke var introduceret tidligt i fremstillingen. Man savner i øvrigt i almindelighed en mere præcis karakteristik af de fire organisationers output, og i forlængelse heraf en diskussion af, hvilke konsekvenser virksomhedens karakter måtte have for organisationen.

Den får man ikke. Delvis fordi det organisationsteoretiske udgangspunkt præsenteres en kende henkastet, og delvis og først og fremmest fordi forfatterne ikke interesserer sig for politologi og økonomi.

Et andet eksempel, som understøtter indtrykket af en implicit distance til teoretiske perspektiver, som kunne være overordentligt frugtbare, ligger i andre gennemgående sondringer, som bruges i analysen. En af dem er sontringen mellem brugerrettede ydelser og almenydelser. Vi får at vide, at den ikke er identisk med den klassiske sontring mellem private goder og kollektive goder. Men hvor er forskellen, og hvor præcis er forskellen? Svaret gives ikke i fremstillingen, og læseren sidder med indtrykket af, at man partout har villet distancere sig fra et synspunkt uden helt at have gennemtænkt alternativets klarhed.

Bogen bliver ikke desto mindre et interessant og tankevækkende bidrag til den faglige diskussion. Med afsæt i den er der lagt op til - men næppe heller mere - en frugtbar diskussion af, hvordan vi teoretisk kan angribe studiet af den store del af de offentlige organisationer, der, som det præcist pointeres i bogen, er placeret et eller andet sted mellem de styrende politikere/administratorer og borgere og brugere.

Jørgen Grønnegård Christensen
Institut for Statskundskab

Poul Meyer, *Nederlag. Politiske erindringer 1932-1947*. Udgivet og med indledning af Mogens N. Pedersen, Odense Universitetsforlag, 1992, 119 s.

Dette er en bog af den ene af statskundskabens grundlæggere i Danmark, udgivet posthumt af en af hans første elever og hans nære medarbejder ved førstedelsundervisningen igennem tre år. Den bør læses af enhver med mere end overfladisk interesse for faget, og det fortjener den også i kraft af sit indhold. Ikke fordi den handler om grundlæggelsen af statskundskab, det gør den slet ikke, men fordi den tegner en meget klar profil af et usædvanligt menneske der spillede en meget stor rolle ved denne grundlæggelse.

Det er dermed også velmotiveret at bogen bliver anmeldt i *Politica*. Lise Tøgeby, også en af Poul Meyers tidlige elever, har bedt mig gøre det. Det kunde der på flere måder argumenteres overbevisende for, så det lovede jeg. Da jeg så genlæste bogen slog det mig at Mogens Pedersens indledning i sig selv er en så dækkende og indtrængende anmeldelse som gives kan. Her at bringe en fortyndet gengivelse af den vilde føles utilfredsstillende.

Jeg var derfor fristet til at trække mit løfte tilbage. At jeg alligevel ikke har gjort det skyldes at jeg indså at jeg har tre kvalifikationer som ingen anden er i besiddelse af. Den første er at Poul Meyer og jeg var næsten lige gamle, han født i februar 1916, jeg i april 1917, den anden at vi begge tidligt gav os i kast med politisk virke, han som 16-årig i 1932, jeg som 17-årig i 1934. De to omstændigheder betyder tilsammen at alle hovedtræk i hvad han beretter om har jeg oplevet som samtidig, med alt hvad dette betyder *både* negativt og positivt for den "rette" forståelse deraf. Min tredje kvalifikation er at jeg har befundet mig i nært samarbejde med Poul Meyer i tre årtier (*min* oplevelse af dette har jeg i øvrigt skildret temmelig indgående i et erindringsmanuskript, som er deponeret i Institut for Statskundskabs arkiv); det betyder ikke at jeg mener at have kendt hver krog og afkrog af hans sind, for han var et meget blufærdigt menneske som ikke vilde gramses på, men det betyder at der i disse erindringer egentlig ikke forekommer ét ord som overrasker mig, slet ikke når han begrunder sin egen adfærd.

Med disse særlige kvalifikationer *in mente* vil læseren forstå mig når min anmeldelse får en mere ræsonnerende og fra min side kommenterende karakter end anmeldelser normalt har, også fordi Poul Meyers og mine meninger og vurderinger under de tre forløb han skildrer var såre forskellige.

De tre forløb er *Ungdom og Galskab 1932-1940* (dvs. deltagelsen i Konservativ Ungdoms virke), *Tusmørkets år 1940-1943* (altså besættelsestiden til Poul Meyer som aktiv i den illegale presse måtte flygte til Sverige) og *Sydslesvig Frit! 1944-1947* (om hans meget aktive virke for en frigørelse af Sydslesvig, ikke en øjeblikkelig indlemmelse i Danmark). Fællestitlen er *Nederlag*, en usædvanlig titel for memoirer, men ikke ukarakteristisk for Poul Meyers trang til tilspidsning og til at smække med døren. *Ganske* dækkende er den kun for det første forløbs vedkommende. At være tidligt med i den illegale presse var dog at grundlægge en *sejrende* bevægelse, om end sejren ikke på længere sigt fik de ønskede frugter. Og i Sydslesvig er der i dag et langt større dansk mindretal end førhen, med kår som kunde være forbillede for det ganske Europa, men unægtelig i et *Schleswig-Holstein*. At kalde det hele nederlag er, som jeg sagde, en tilspidsning og en smækken med døren.

Bogen er blevet til som en reaktion på hvad "historikerne" har skrevet om Konservativ Ungdom i hine tider. Den skal vise at sandheden ikke er deres sandhed. Ved navn nævnes Henrik Nissen og Henning Poulsen samt Aage Trommer, og læseren lades ikke i tvivl om Poul Meyers ringeagt for dem som historikere. Fra en faglig historisk synsvinkel er det naturligvis værdifuldt at der er givet en fremstilling hvori forfatteren står ved hvad han (og hans meningsfæller) har sagt og gjort, hvad mange andre har distanceret sig fra, hvilket indbringer dem hans tydelige foragt.

For mange år siden lånte Poul Meyer mig sit manuskript. Mente han at også jeg kunde have godt af at læse det? Jeg havde jo endelig fremstillet tiden 1913-39 i Politikens danmarkshistorie. Jeg har nu genlæst de 24 linjer der står om KU. Der omtales den korporatistiske tankegang, uniformeringen, de oprakte højrearme og gadeslagsmålene. Lutter facts, og jeg mener heller ikke

han nogensinde havde kritiseret min fremstilling. Men den forekom i et kapitel, *Frø af ugræs* ..., om farerne for tysk smitte *indefra*, og den afspejlede den uro KU's adfærd (modsat de nazistiske småpartiers) kunde indgive os der var antinazister. Vi oplevede jo f.eks. også, hvad Poul Meyer, modsat hans eget, åbenbart uskyldige, besøg i Rom, *ikke* omtaler, at KU'ere lod sig invitere til Tyskland og fremkom med bagatelliserende udtalelser om koncentrationslejrene, og at Leo Dane i 1938 erklærede: "Vi ønsker ikke plads ved demokratiets fede bord".

Korporationstanken var bærende i KU's nye program (og førtes også frem af folketingsmand Ole Bjørn Kraft). Den virkede som en foryngelse af den gammelkonservative antiparlamentarisme, som endnu var ganske fremtrædende (men som Poul Meyer tager afstand fra). Poul Meyer sagde engang til mig: "Hvad man end vil sige om os, *nationale*, det var vi". Deri havde han ret. Det var kun et beskedent antal der før og efter 9. april gik "gale veje", og i virkeligheden var det måske demokratisk set en lykke (men det er ikke noget Poul Meyer siger) at unge med kritisk holdning til det danske demokrati fandt meningsfæller i KU hvor de kunde overvintre til besættelsestiden gjorde demokratiet sakrosant.

Det har slået mig at den beskedne tidsforskel mellem Poul Meyers og min politiske standpunkttagen måske ikke var så beskeden endda. Jeg tog mit standpunkt i efteråret 1934, altså efter Hitlers magtovertagelse og efter at det var evident hvad han stod for, han sit allerede i 1932 mens ingen endnu vidste hvilke veje Tyskland vilde gå, så det fjerne Italien bedre kunde stå som et forbillede, og meget unge mennesker ændrer jo ikke let engang tagne standpunkter. Men hos Poul Meyer selv er der ingen antydning af sådanne overvejelser. Han fortryder nok nogle dumheder, men dybest set fortryder han intet. Og det er charmen, og værdien, ved bogen.

Besættelsestiden kaldte stærkere på følelser end nogensinde. Poul Meyer var i sit hjerte imod forhandlingspolitikken (som han kalder samarbejdspolitikken, en signifikant forskel), men brød først med KU da foreningen affandt sig med at Scavenius blev statsminister, og dermed (lyder hans kommentar på nedskrivningstidspunktet, dvs. ca. 1972) "sjokkede bagefter det mest triste ligtog, der endnu er set i Danmark: folkestyrets og æresfølelsens bisættelse". Vi var mange der ved den tid forventede at et brud måtte komme. Der var i de forhandlende partier bred enighed om at det måtte tages hvis tyskerne forlangte dødsstraf, jødelovgivning eller grænseflytning. Det første indtraf trekvart år senere. Holdningerne var ikke så enten-eller prægede som Poul Meyer (og mange modstandsfolk) skildrer dem. Selv gik han, konsekvent, kort tid efter ind i illegal virksomhed som redaktør af *Hjemmefronten*.

Endnu tydeligere træder enten-eller holdningen frem i Poul Meyers foragt for alsang og algang og Dansk Ungdomssamvirke med Hal Koch og, fra KU, Poul Hjerminde med det formål (endnu en kommentar fra 1972) "at beskæftige ungdommen med alsang, algang og nationalromantik i en sådan grad, at enhver tanke om aktiv modstand foreløbig blev kvalt i rødgrød". En flot formulering. Men dækkende for de første besættelsesår, hvor mange forudså

langvarige "sønderjyske" tilstande? Endda citerer Poul Meyer sig selv for i april 1940 at have opfordret til at "tage sangbogen frem".

Hvad Poul Meyer fortæller om sit virke i Sydslesvig-bevægelsen var det i bogen jeg vidste mindst om. Jeg havde andre meninger dengang, og mere er der egentligt ikke at sige når det skal ske i få ord. Men det er interessant læsning.

Som vore studerende vil vide var Poul Meyer og jeg enige om noget fundamentalt videnskabsteoretisk, han ved at sondre mellem værditeori og kausalteori, jeg efterhånden snarere mellem normative og kognitive aspekter. Hans udgangspunkt var nok snarest den logiske positivisme, formidlet gennem Sverre, mit mere Max Weber. Men konsekvenserne for forskning og undervisning var nok sammenfaldende. I *Nederlag* er det let for læseren at iagttage de værdier Poul Meyer har ladet sig styre af. Selv om jeg har en anden udtryksmåde håber jeg mine træder tydeligt frem i denne anmeldelse. Statskundskaben har fra første færd trivedes godt ved at være pluralistisk.

Erik Rasmussen
Institut for Statskundskab

Morten Kelstrup (ed.), *European Integration and Denmark's Participation*, Copenhagen: Political Studies Press, 1992, 383 s., kr. 175,00.

Bogen består af tre dele. Første del behandler teoretiske problemer forbundet med at forstå den europæiske udvikling, anden del udviklingen i EF, mens tredje del omhandler Danmarks politik i forhold til europæisk integration.

I en indledende artikel gennemgår Morten Kelstrup den politiske teoris bestræbelser på at få overblik over og forklare europæisk integration. Der tages udgangspunkt i, at integrationsfænomenet kan opfattes som liggende mellem to af statskundskabens subdiscipliner, International Politik og Komparativ Politik. På det grundlag anskues EF under en systemteoretisk synsvinkel, som den er formuleret af David Easton. Den systemteoretiske fremstilling viser EF-systemets særdeles komplekse karakter, men samtidig fremgår det - som Kelstrup selv skriver - at systemsynsvinklen har begrænset værdi ved mere dybtgående analyser af EF. Efter en værdifuld oversigt over de klassiske integrationsteorier og diskussion af deres holdbarhed, omtales dynamiske faktorer, som påvirker EF's udvikling, og til sidst formuleres centrale teoretiske og politiske problemer i europæisk integration.

Artiklen er præget af Kelstrups grundighed og store - til tider for store - forsigtighed som forsker.

I sin anden artikel gennemgår Morten Kelstrup sikkerhedsproblemer i det nye Europa. Centralt står forfatterens engagement i det "brede" sikkerhedsbegreb. Ifølge Kelstrup kan "security" relateres til forskellige niveauer i det internationale system: det internationale, det regionale, det statslige, det samfunds-